

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОГО ФАКТОРА ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ПЕРСОНАЖА

(на матеріалі англомовного художнього дискурсу)

Калініченко Л. Є., студ. гр. ПР-82,

Свирид А. М., викладач СУМДУ

На часі лінгвісти все більше фокусують увагу на дослідженні невербального спілкування, його засобів позначення. Тема невербального фактору для розкриття внутрішнього світу персонажа є актуальною, що визначається потребою здійснення системного дослідження невербального фактору при розкритті внутрішнього світу персонажу з урахуванням його індивідуально-психологічної та соціально-культурної природи, тенденцією до поглибленого вивчення взаємозв'язку різних компонентів мовленнєвої діяльності, розкриття глибинних механізмів передачі емоційного значення засобами мови.

Комунікація не вичерпується усними або письмовими повідомленнями. Невербальні компоненти – елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову) природу й разом із засобами мовного коду слугують для створення, передавання і сприйняття повідомлень – є невід'ємною частиною процесу спілкування, тому що їхнє інформативне навантаження адекватне інформативності вербальних засобів, а іноді й перевищує її, у залежності від екстралінгвальних умов комунікативної ситуації.

Спектр невербальних засобів досить широкий. Враховуючи останні тенденції у дослідженні невербальних засобів комунікації, немовні засоби можна класифікувати таким чином:

- просодичні (якості голосу, інтонація, паузи);
- кінетичні (жести, міміка, пантоміміка);
- проксемічні (просторові кордони людини).

Просодичними засобами комунікації є характеристика голосу, темп, тембр, висота, гучність, наголошування, акцент мовлення. Найважливішим із засобів перетворення інтелектуального висловлювання в емоційне в англійській мові є інтонація. У більшості випадків висловлювання стає зрозумілим лише завдяки інтонації, тому письменники часто звертаються до цього невербального компоненту як до найефективнішого засобу екстеріоризації емоцій:

“As wet as ever,” said Alice in a melancholy tone: “it doesn't seem to dry me at all.” (L. Carroll).

“In that case,” said the Dodo solemnly, rising to its feet, “I move that the meeting adjourn, for the immediate adoption of more energetic remedies.” (L. Carroll).

У цих прикладах автор вдається до описової лексики (melancholy tone, said solemnly), проте це не зменшує ефект сказаного, а ще краще передає настрій героя. Так, у першому випадку за допомогою невербального засобу письменник підкреслює байдужість персонажа до ситуації, у другому – урочистість самої події.

Жести, міміка, пантоміміка тісно пов'язані зі словом, до того ж, будучи виразником думок та емоцій, вони надають більш повну інформацію читачу, підсилюють її. Саме до цих засобів невербаліки найчастіше звертаються письменники, наприклад:

I rushed across the room and grabbed the phone before the second ring. My hand was trembling (J. Patterson).

У цьому випадку письменник інтенсивно використовує кінетичні засоби зображення емоційного стану героя. Про його хвилювання і всю важливість даного дзвінка нам говорить різкість рухів персонажа, те, як він перетинає кімнату та не просто знімає слухавку, а хапає її тремтячими руками.

Проксеміка – це просторові стосунки людей у процесі спілкування. Успіх комунікації залежить від того, яка відстань між мовцями, далека чи близька, та чи не порушують вони її кордони. Просторові зміни порушують тональність повідомлення, впливають на емоційний стан співрозмовників. Цей вплив може бути як позитивним, так і негативним. Якщо людина вважається близькою, то перетин нею кордону інтимної зони не вважатиметься зазіханням на особистий простір, а навпаки, матиме свій позитивний ефект, як в поданому нижче прикладі:

Sampson leaned in close to Jannie, his goddaughter, whom he loved as if she were his own child. “I’m going to be back here with you in a minute. Be right back. Promise you.” (J. Patterson).

Втручаючись в інтимну зону Дженні, Семпсон намагається підтримати, заспокоїти її, стати їй опорою. В той час як наступний епізод має протилежний ефект:

Mr Smith had to bend low to talk into Derek Cabott’s ear, to be more intimate with his prey (J. Patterson).

У прикладі герой вторгається в інтимний простір своєї жертви, що збільшує негативні емоції останнього у зв'язку з порушенням цього простору. Він розуміє, що настільки близьке спілкування із вбивцею не пророкує йому нічого доброго.

За допомогою введення в текст невербальних елементів – просодичних, кінетичних та проксемічних – автору вдається детально та експресивно передати емоції, переживання персонажів у відповідних ситуаціях. Однак специфіка способу донесення цієї інформації до реципієнта природно обумовлює деяку видозміну отриманого знання як прояв творчої авторської свідомості, залишаючи відбиток на семантиці відповідного текстового уривка та створюючи задуманий автором ефект. Під час передачі паралінгвістичної комунікації засобами письмового мовлення, мовні одиниці додатково передають їх суб'єктивно-оцінні, прагматичні та емоційні інтерпретації.